ਪੀ ਚਿਦੰਬਰਮ

ਬਨਾਮ

ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ

(2019 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1340)

05 ਸਤੰਬਰ, 2019

[ਆਰ. ਭਾਨੁਮਤੀ ਅਤੇ ਏ.ਐੱਸ. ਬੋਪੰਨਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 2002 - ss.3 ਅਤੇ 4 - ਹਿਰਾਸਤੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਇੱਕ ਸੀਲਬੰਦ ਕਵਰ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ - ਇਸਤਗਾਸਾ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਬੋਰਡ (FIPB) ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ 4.62 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ .305 ਕਰੋੜ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤਤਕਾਲੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਸੀ - ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਈਪੀਸੀ ਧਾਰਾ 120 ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ। s.420 IPC, s.8 ਅਤੇ s.13(2) r/w. ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ, 1988 ਦੇ s.13(1)(d) - ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਨੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ PMLA ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 4 ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦਾਇਰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦਾ ਇੱਕ ਕਲਾਸਿਕ ਕੇਸ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ - ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੀਲਬੰਦ ਕਵਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇ। ਹਿਰਾਸਤੀ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਦੀ ਲੋੜ ਬਾਰੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ - ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਸਮੱਗਰੀ ਬਾਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ - ਆਯੋਜਤ: ਅਦਾਲਤ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ/ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਸਹੀ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ/ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਆਦਿ ਦੇਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ - ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੀਲਬੰਦ ਕਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੀਲਬੰਦ ਕਵਰ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਸਮੱਗਰੀ, ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਸਨ - ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ

ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪੜਾਅ ਸੀ - ਜਾਂਚ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਨਿਯਮਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਸਵਾਲ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਅਤੇ ਸਬੂਤ/ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਜੁਰਮ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਸੀਮਾਬੱਧ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਵੇ - ਕਿਉਂਕਿ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤੀ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼/ਸਮੱਗਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੂਰਵ-ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸੀਮਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਸਪੁਰਦਗੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860 - s.120B r/w. s.13(1)(d) /

ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 2002 - ss.3 ਅਤੇ 4 - ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1988 - s.8 ਅਤੇ 13(2) - r/w. s.13(1)(d) - ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ - ਵਿਚ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਦਖਲ - ਆਯੋਜਤ: ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਜਵਾਬ ਅਤੇ ਰਾਏ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬ 'ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਹਨ ਜਾਂ 'ਘਟਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ', ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂਚ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ 'ਤੇ ਮਿੰਨੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਚਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ।

ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 2002 - ss.3 ਅਤੇ 4 - ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਕੋਡ, 1973 - s.438 - ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ - ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਬੋਰਡ (FIPB) ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੀ ਕਥਿਤ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ 4.62 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ 305 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਸਨ - ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਨੇ ਵੀ ਇੱਕ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਦੀ 3 ਅਤੇ 4 - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਰੱਖੀ ਗਈ: ਪਾਵਰ ਯੂ/ਐਸ.438 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਨ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੇ ਹਨ - ਜਾਂਚ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਤੇ ਉਹ ਸਮੱਗਰੀ ਵੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਛੁਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਸਫਲਤਾ ਅਜਿਹੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ - ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ, ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ- ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973 – s.438 – ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਕਲਾ। 21 - ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ - ਆਯੋਜਿਤ: s.438 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦਾ। ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਬੇਲੋੜੀ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਦੇ

ਅਧੀਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਜੁਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਮਾਜਕ ਹਿੱਤ ਦਾਅ 'ਤੇ ਹੈ - ਇਸ ਲਈ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਦੋ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਨਾਜ਼ੁਕ ਸੰਤੁਲਨ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਹਿੱਤ - ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ 21.

ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਵਾਕਾਂਸ਼ - 'ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ - ਆਯੋਜਤ: ਧਾਰਾ 26 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਕੋਲ ਉਸ ਚੀਜ਼ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਪਰ ਹੋਰ ਨਹੀਂ - ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 'ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਟੈਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਛੁਪਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ 'ਤੇ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 2002।

ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਵਾਕਾਂਸ਼ - ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ - ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੋਰਟ

ਹੋਲਡ: ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ/ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

1. ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ/ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਹੋਰ-ਅਜਿਹਿਆਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੀ ਹੈ:- (i) ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਜਾਂਚ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ; (ii) ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਸਹੀ ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਕੋਈ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ; (iii) ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਜਾਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ; (iv) ਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹੋਰ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ; (v) ਹਾਈ ਕੋਰਟ/ਟਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਜੋ ਚੁਣੌਤੀ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਕੇਵਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤਕ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ/ਸਮੱਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਕੰਦ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਐਂਡ ਅਦਰ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਆਖਰਕਾਰ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਰਖਵਾਲਾ ਜਾਂ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ/ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ। ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿੱਚ,

ਅਦਾਲਤ ਉਹਨਾਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਐਕਸਟਰੈਕਟ ਜਾਂ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਹੈ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਅਤੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਿਆਂ ਦਾ ਗਰਭਪਾਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 53][206-D-G]

> *ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਯਾਦਵ ਬਨਾਮ ਰਵਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (2008) 1 SCC 632 : [2007] 11 SCR 615; ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1991) 4 SCC 341 : [1991] 2 SCR 256; ਆਰ.ਕੇ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਅਸਾਮ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (1998) 1 SCC 474 : [1997] 6 Suppl. SCR 153; ਮੁਕੰਦ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ 1989 ਸਪੋਟਰ. (1) SCC 622 : [1988] 3 Suppl. SCR 524; ਸਿਧਾਰਥ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (2005) 12 SCC 545 : [2005] 3 Suppl. SCR 800 - 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।*
>
> *ਰੋਮਿਲਾ ਥਾਪਰ ਐਂਡ ਅਦਰਜ਼ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਐਂਡ ਅਦਰਜ਼ (2018) 10 SCC 753 : [2018] 11 SCR 951; ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੀ.ਵੀ. ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਰਾਓ (1997) 6 SCC 647 : [1997] 3 Suppl. SCR 247; ਬਾਲਕਰਮ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2017) 7 SCC 668 : [2017] 5 SCR 367– ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।*

2. ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀਲਬੰਦ ਕਵਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਿਤੀ 29.08.2019 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਲਬੰਦ ਕਵਰ ਦੀ ਰਸੀਦ ਸਾਡੇ ਖੋਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ/ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਸਹੀ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ/ਅਗਾਊਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦੇ ਮੰਤਵ ਲਈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਸੀਲਬੰਦ ਕਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੀਲਬੰਦ ਕਵਰ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਕੁਝ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਢੁਕਵੀਂ ਰਾਹਤ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਹਾਲ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸਿਰਫ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼/ਸਮੱਗਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤੀ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ

ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸੀਮਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਪੇਸ਼ਗੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 54][206-H; 207-ਏ-ਡੀ]

3. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੌਲੀਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਉਸ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸਤਗਾਸਾ/ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਵੱਡੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤੇਗਾ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਚਿੱਟੇ ਕਾਲਰ ਅਪਰਾਧ. ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਹਰ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਆਪਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰੇਗੀ। ਸਰੋਤ ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਟਰੇਲ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ ਕਿ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ "ਭਟਕਣ ਵਾਲਾ" ਸੀ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ "ਮਿੰਨੀ ਟ੍ਰਾਇਲ" ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਾਂਚ ਦੇ ਵਿਚੋਲੇ ਪੜਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਜਵਾਬਾਂ 'ਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਛਾਣਬੀਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਵਾਬ 'ਟੁੱਟਣਯੋਗ' ਹਨ ਜਾਂ ਕੀ ਉਹ 'ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼' ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਪੀਐਮਐਲਏ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 58][208-D-G]

4. ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਜਵਾਬ ਅਤੇ ਇਹ ਰਾਏ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬ "ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼" ਜਾਂ "ਚੁੱਕੇ" ਹਨ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਕੇ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਜਾਂਚ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ 'ਤੇ ਮਿੰਨੀ ਟ੍ਰਾਇਲ। [ਪੈਰਾ 59][209-G-H]

5. ਕਿਸੇ ਗਿਣਨਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਸਮੇਤ ਇਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਅ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਿਰਵਿਘਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੀਮਾਵਾਂ ਧਾਰਾ 482 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਉਦੋਂ ਹੀ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੇ ਉਪਬੰਧ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿਰਫ ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 60][209-A-C]

ਕਿੰਗ-ਸਮਰਾਟ ਬਨਾਮ ਖਵਾਜਾ ਨਜ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ ਏਆਈਆਰ 1945 ਪੀਸੀ 18 : [1944] ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਪੀਸੀ 29; ਅਭਿਨੰਦਨ ਝਾਅ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਦਿਨੇਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ AIR 1968 SC 117 : [1967] SCR 668; ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜੇ.ਏ.ਸੀ. ਸਲਦਾਨਹਾ ਅਤੇ ਹੋਰ (1980) 1 SCC 554 : [1980] 2 SCR 16 - 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

ਦੁਖੀਸ਼ਿਆਮ ਬੇਨੁਪਾਨੀ, ਸਹਾਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ (FERA) ਬਨਾਮ ਅਰੁਣ ਕੁਮਾਰ ਬਜੋਰੀਆ (1998) 1 SCC 52 : [1997] 5 Suppl. SCR 566; ਐਮ.ਸੀ. ਅਬ੍ਰਾਹਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2003) 2 SCC 649 : [2002] 5 Suppl. SCR 677; ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ ਅਤੇ ਹੋਰ (2014) 8 SCC 682 : [2014] 6 SCR 873; ਡਿਵਾਇਨ ਰੀਟਰੀਟ ਸੈਂਟਰ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2008) 3 SCC 542 : [2008] 4 SCR 701; ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੀ.ਪੀ. ਸ਼ਰਮਾ, ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ 1992 Supp. (1) 222 : [1991] 2 SCR 1 - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

6. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਕੈਟੇਨਾ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਸੀਮਾਬੱਧ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਂਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਵਿਵੇਕ 'ਤੇ ਛੱਡਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹਰ ਪੜਾਅ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਖ਼ਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਮ ਰਾਹ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ 'ਤੇ ਛੱਡਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ, ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧੇ। [ਪੈਰਾ 64][211-ਸੀ-ਈ]

7. ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਵੱਲੋਂ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਸੱਤਾ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈਕੋਰਟ ਧਾਰਾ 482 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕਿਸੇ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੇ ਅਧਿਆਇ-12 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਪਾਲਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦਖਲ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨਿਯਮਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ

ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸੀਮਾਬੱਧ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ/ਸਮੱਗਰੀ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ [ਪੈਰਾ 65][211-E-H; 212-ਏ]

ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਲਿਪੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ: -

7 ਏ. ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬ ਜਾਂਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਤਸੱਲੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਲਤ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲਾਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਲਿਪੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 66][212-C-D]

ਅਸਧਾਰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ:-

8. ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਸਗੋਂ ਕਈ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 438 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਨ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਥੋੜੇ ਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਅਸਧਾਰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵੇਕ ਨੂੰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਰਕ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਕੇਸ ਹੈ। ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦਖਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਿਯਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਅਸਧਾਰਨ ਉਪਾਅ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਲਈ ਅਸਧਾਰਨ ਹਾਲਾਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 67][212-E-G]

ਰਾਜ ਦੇ ਐਮ.ਪੀ. ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨਾ ਬਲੋਥੀਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (1995) 3 SCC 221 : [1995] 1 SCR 897; ਸੀਬੀਆਈ ਬਨਾਮ ਅਨਿਲ ਸ਼ਰਮਾ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ (1997) 7 SCC 187 : [1997] 3 Suppl. SCR 737 ; ਸੁਧੀਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2016) 1 SCC 146 : [2015] 12 SCR 387; ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਆਫ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਬਨਾਮ ਹਸਨ ਅਲੀ ਖਾਨ (2011) 12 SCC 684; ਅਦਰੀ ਧਰਨ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਡਬਲਯੂ.ਬੀ. (2005) 4 SCC 303 : [2005] 2 SCR 188; ਸਿੱਧਰਮ ਸਤਲਿੰਗੱਪਾ ਮਹੇਤਰੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2011) 1

SCC 694 : [2010] 15 SCR 201; ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2012) 4 SCC 379 : [2012] 5 SCR 1 75 – 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ।

9. ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕਈ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 72][214-E-F]

ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਆਫ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਬਨਾਮ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਜੈਨ (1998) 2 SCC 105 : [1998] 1 SCR 57; ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਜੀਤਮਾਲਜੀ ਪੋਰਵਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ (1987) 2 SCC 364 : [1987] (2) SCR 677 ; ਵਾਈ.ਐਸ. ਜਗਨ ਮੋਹਨ ਰੈੱਡੀ ਬਨਾਮ ਸੀਬੀਆਈ (2013) 7 SCC 439 : [2013] SCR 547 - 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ।

ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਅਫਸਰ, ਟੇਡ, ਬੰਬੇ ਬਨਾਮ ਬੇਰ ਚੰਦ ਟਿਕਾਜੀ ਬੋਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ (1999) 5 SCC 720 - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

10. ਧਾਰਾ 438 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਨ ਉਪਾਅ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ; ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ। ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਆਫ਼ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਬਨਾਮ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਜੈਨ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ "ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ" ਅਤੇ "ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦਾ ਜੁਰਮ" ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਹਨ ਅਤੇ PMLA ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੇ ਅਪਰਾਧ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਇੱਕ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਜੋ ਬਹੁਤ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਅਖੰਡਤਾ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਖਤਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਅਤੇ ਟਰੇਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸਮੱਗਰੀ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਛੁਪਾਈ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਲਤਾ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਵੇਗੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ-ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੀ

ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਪੜਾਅ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪਾਰਾ 76, 77 ਅਤੇ 81][216-ਈ-ਜੀ; 218-ਬੀ-ਸੀ]

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿਬੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1980) 2 SCC 565 : [1980] 3 SCR 383; ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਜਬਲਪੁਰ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਵਕਾਂਤ ਸ਼ੁਕਲਾ (1976) 2 SCC 521 : [1976] Suppl. SCR 172 ; ਰਾਓ ਸ਼ਿਵ ਬਹਾਦੁਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਵਿੰਧਿਆ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ AIR 1953 SC 394 : [1953] SCR 1188; ਸੰਤੋਸ਼ ਪੁੱਤਰ ਦਵਾਰਕਾਦਾਸ ਫਫਤ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2017) 9 SCC 714 : [2017] 10 SCR 129; ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2012) 4 SCC 379 : [2012] 5 SCR 1; ਨਿਕੇਸ਼ ਤਾਰਾਚੰਦ ਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (2018) 11 SCC 1 : [2017] 12 SCR 358 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[1980] 3 ਐਸਸੀਆਰ 383 ਪੈਰਾ 3 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

[1976] ਸਪਲਾਈ. SCR 172 ਪੈਰਾ 16 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

[1953] ਐਸਸੀਆਰ 1188 ਪੈਰਾ 16 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

[2017] 10 SCR 129 ਪੈਰਾ 17 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

[2018] 11 SCR 951 ਨੇ ਪੈਰਾ 51 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ

[2012] 5 SCR 1 ਪੈਰਾ 20 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

[1997] 3 ਸਪਲ. SCR 247 ਪੈਰਾ 20 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

[2017] 12 SCR 358 ਪੈਰਾ 37 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

[2017] 5 SCR 367 ਪੈਰਾ 49 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

[2005] 3 ਸਪਲ. SCR 800 ਪੈਰਾ 50 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

[2007] 11 SCR 615 ਪੈਰਾ 50 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

[1991] 2 ਐਸਸੀਆਰ 256 ਪੈਰਾ 50 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

[1997] 6 ਸਪਲ. SCR 153 ਨੇ ਪੈਰਾ 51 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ

[1988] 3 ਸਪਲ. SCR 524 ਪੈਰਾ 51 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

[1967] SCR 668 ਪੈਰਾ 62 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

[1980] 2 ਐਸਸੀਆਰ 16 ਪੈਰਾ 62 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

[1997] 5 ਸਪਲ. SCR 566 ਨੇ ਪੈਰਾ 62 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ

[2002] 5 ਸਪਲ. SCR 677 ਪੈਰਾ 62 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

[2014] 6 ਐਸਸੀਆਰ 873 ਪੈਰਾ 62 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

[2008] 4 ਐਸਸੀਆਰ 701 ਪੈਰਾ 62 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

[1991] 2 ਐਸਸੀਆਰ 1 ਪੈਰਾ 63 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

[1995] 1 SCR 897 ਪੈਰਾ 69 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

[1997] 3 ਸਪਲ. SCR 737 ਨੇ ਪੈਰਾ 71 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ

[2015] 12 SCR 387 ਪੈਰਾ 71 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

(2011) 12 SCC 684 ਨੇ ਪੈਰਾ 71 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ

[2005] 2 SCR 188 ਪੈਰਾ 73 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

[2010] 15 ਐਸਸੀਆਰ 201 ਪੈਰਾ 74 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ

[2012] 5 SCR 1 ਪੈਰਾ 75 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

[1998] 1 SCR 57 ਪੈਰਾ 76 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

[1987] 2 ਐਸਸੀਆਰ 677 ਪੈਰਾ 78 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

[2013] SCR 547 ਪੈਰਾ 79 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

(1999) 5 SCC 720 ਨੇ ਪੈਰਾ 80 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2019 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1340

2018 ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 1713 ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 20.08.2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ, ਡਾ. ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਮਨੂ ਸਿੰਘਵੀ, ਸ੍ਰ. ਐਡਵੋਕੇਟ, ਕੁਨਾਲ ਵਜਾਨੀ, ਅਰਸ਼ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਖੁਰਾਨਾ, ਅਮਿਤ ਭੰਡਾਰੀ, ਅਦਿਤ ਪੁਜਾਰੀ, ਹਿਤੇਸ਼ ਰਾਏ, ਅਕਸ਼ਤ ਗੁਪਤਾ, ਆਯੁਸ਼ ਅਗਰਵਾਲ, ਕਰਨ ਗੋਗਨਾ, ਆਮਿਰ ਖਾਨ, ਅਮਨ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਅਕਸ਼ੈ ਸਾਹਨੀ, ਅਵਿਸ਼ਕਾਰ ਸਿੰਘਵੀ, ਮਿਸ. ਸ਼ੈਲੀ ਭਸੀਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਤੁਸ਼ਾਰ ਮਹਿਤਾ, ਐਸ.ਜੀ., ਕੇ.ਐਮ. ਨਟਰਾਜ, ਏ.ਐਸ.ਜੀ., ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨੀਆ ਮਾਥੁਰ, ਸ੍ਰ. ਐਡਵੋਕੇਟ, ਜ਼ੋਹੇਬ ਹੁਸੈਨ, ਰਜਤ ਨਾਇਰ, ਮਿਸ. ਕਨੂੰ ਅਗਰਵਾਲ, ਏ.ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ, ਰਾਜੀਵ ਰੰਜਨ, ਭੁਵਨ ਕਪੂਰ, ਵਰੁਣ ਚੁੱਘ, ਬੀ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਐਡਵ. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ.

ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਆਰ. ਬਨੁਮਤੀ, ਜੇ.

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਇਹ ਅਪੀਲ INX ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ 4.62 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ 305 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਬੋਰਡ (FIPB) ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ (ਸੀਬੀਆਈ) ਦੁਆਰਾ ਆਰਸੀ ਨੰਬਰ 220/2017-ਈ-0011 ਧਾਰਾ 420 ਆਈਪੀਸੀ, ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 13 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 120 ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। (2) ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ, 1988 ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1)(d) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ। 20.08.2019 ਦੇ ਅਣਗੌਲੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਈਸੀਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। No.07/HIU/2017 ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 2002 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 3 ਅਤੇ 4 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ।

3. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਅਣਗੌਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 21.08.2019 ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ; ਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਤੁਰੰਤ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ 21.08.2019 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੀਬੀਆਈ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰਿਮਾਂਡ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿਬੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1980) 2 ਐਸਸੀਸੀ 565 ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਹੀਂ ਮੰਗ ਸਕਦਾ। . ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ 2019 ਦੇ SLP(Crl.) ਨੰ. 7525 ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ 26.08.2019 ਦੇ ਬੇਅਰਥ ਹੁਕਮ ਵਜੋਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣਾ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

4. 15.05.2017 ਨੂੰ, ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ ਧਾਰਾ 420 ਆਈਪੀਸੀ, ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 13(2) ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 13(1)(d) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 120B ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ RC ਨੰਬਰ 220/2017-E-0011 ਵਿੱਚ FIR ਦਰਜ ਕੀਤੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ, 1988 (i) INX ਮੀਡੀਆ ਆਪਣੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਇੰਦਰਾਣੀ ਮੁਖਰਜੀ ਦੁਆਰਾ; (ii) INX ਨਿਊਜ਼ ਆਪਣੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸ਼. ਪ੍ਰਤਿਮ ਮੁਖਰਜੀ @ ਪੀਟਰ ਮੁਖਰਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ; (iii) ਸ਼. ਕਾਰਤੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ; (iv) ਸ਼ਤਰੰਜ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਇਸਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸ਼੍ਰੀ. ਕਾਰਤੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਅਤੇ ਹੋਰ; (v) ਇਸਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪਦਮਾ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥਨ @ ਪਦਮਾ ਭਾਸਕਰਰਾਮਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਐਡਵਾਂਟੇਜ ਰਣਨੀਤਕ ਸਲਾਹ; (vi) ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਣਪਛਾਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀ/ਅਧਿਕਾਰੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ; ਅਤੇ (vii) INX ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ 4.62 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਧੇ ਨਿਵੇਸ਼ (FDI) ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ 305 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਫੰਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ FIPB ਦੀ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਲਈ ਹੋਰ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀ।

5. ਅਸ਼ਲੀਲ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 2007 ਵਿੱਚ, INX ਮੀਡੀਆ ਪ੍ਰਾ. ਲਿਮਟਿਡ ਨੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਇਕੁਇਟੀ ਪੂੰਜੀ ਦੇ 46.216 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਐਫਡੀਆਈ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮੰਗਣ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਬੋਰਡ (ਐਫਆਈਪੀਬੀ) ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ। INX ਮੀਡੀਆ ਦੁਆਰਾ FIPB ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਭੇਜਦੇ ਸਮੇਂ, INX ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਮੁੱਖ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ 4,62,16,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ FDI ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। FIPB ਨੇ 18.05.2007 ਨੂੰ ਹੋਈ ਆਪਣੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ INX ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ, ਬੋਰਡ ਨੇ INX ਨਿਊਜ਼ ਵਿੱਚ INX ਮੀਡੀਆ ਦੁਆਰਾ ਡਾਊਨਸਟ੍ਰੀਮ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, FIPB ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼:- (i) INX ਮੀਡੀਆ ਨੇ FIPB ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ INX ਨਿਊਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਵਿੱਚ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ 26% ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਡਾਊਨਸਟ੍ਰੀਮ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸਿੱਧੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਉਹੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ਕ; (ii) INX ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ 305 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਐਫਡੀਆਈ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ 800/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ੇਅਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ 'ਤੇ ਸ਼ੇਅਰ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ 4.62 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ।

6. ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਦੇ ਜਾਂਚ ਵਿੰਗ, INX ਮੀਡੀਆ ਦੁਆਰਾ ਮੈਸਰਜ਼ ਐਡਵਾਂਟੇਜ ਸਟ੍ਰੈਟੇਜਿਕ ਕੰਸਲਟਿੰਗ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ (ASCPL) ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ 10,00,000/- ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਚੈੱਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ। ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਅਤੇ FIPB ਤੋਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ, 26.05.2008 ਦੇ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ INX ਮੀਡੀਆ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਾਊਨਸਟ੍ਰੀਮ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ

ਉਹੀ ਸੀ. FIPB ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੰਡ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਲਈ, INX ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ। ਕਾਰਤੀ ਚਿਦੰਬਰਮ, ਪ੍ਰਮੋਟਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸ਼ਤਰੰਜ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿ. ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਭਾਰਤ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ। INX ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਮਿਤੀ 26.06.2008 ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਡਾਊਨਸਟ੍ਰੀਮ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

7. ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ। ਕਾਰਤੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੂੰ ਸ਼ਤਰੰਜ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ INX ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ FIPB ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਕੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ, ASCPL ਦੁਆਰਾ INX ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਚਲਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਭੁਗਤਾਨਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਤਰੰਜ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਏਐਸਸੀਪੀਐਲ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਚਲਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸ਼ਤਰੰਜ ਦੀ ਪਛਾਣ ਛੁਪਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸੀ। ਕਾਰਤੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਚਲਾਨ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼. ਕਾਰਤੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਸ਼ਤਰੰਜ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮੋਟਰ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ASCPL ਨੂੰ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਲਗਭਗ 3.50 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਚਲਾਨ INX ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਝੂਠੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼. ਕਾਰਤੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਿਕਾਊ ਹਿੱਤ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਮੀਡੀਆ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਮਾਰਕੀਟ ਖੋਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਲਾਹਕਾਰ, ਆਡੀਓ-ਵੀਡੀਓ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਆਦਿ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਚਲਾਨ ਜਾਅਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਏਐਸਸੀਪੀਐਲ ਨੂੰ 10,00,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ "ਐਫਆਈਪੀਬੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸਲਾਹਕਾਰ ਖਰਚੇ" ਲਈ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਕਮੀਸ਼ਨ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ ਧਾਰਾ 420 ਆਈਪੀਸੀ, ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 13 (ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 120ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ 15.05.2017 ਨੂੰ ਆਰਸੀ ਨੰਬਰ 220/2017-ਈ-0011 ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ। 2) ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ, 1988 ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1)(d) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ।

8. ਸੀਬੀਆਈ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਫਆਈਆਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਨੇ ECIR ਨੰਬਰ 07/HIU/2017 ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪੈਸੇ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ- ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਐਕਟ, 2002 (PMLA)। 2017 ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੋਂ ਹੀ, ਸ਼. ਕਾਰਤੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮ। ਆਖਰਕਾਰ, ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸ਼ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। 23.03.2018 ਨੂੰ ਸੀਬੀਆਈ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ INX ਮੀਡੀਆ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਰਤੀ ਚਿਦੰਬਰਮ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੀਬੀਆਈ ਕੇਸ ਅਤੇ ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ

ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਕੇਸ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਰੁਖ ਕੀਤਾ। 25.07.2018 ਨੂੰ, ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ 20.08.2019 ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ - ਜਿਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

9. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ "ਇਹ ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕੇਸ ਹੈ"। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ "ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਕਥਿਤ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ"। ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਜੁਰਮ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਵਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਕਾਰਕ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ। ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

10. ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਫੈਲੀਆਂ ਸੁਣਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਲੰਮੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਮਨੂ ਸਿੰਘਵੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਸੰਕਲਪ 'ਤੇ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਬਹਿਸ ਕੀਤੀ ਗਈ - ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 19.12 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਤਾਰੀਖਾਂ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। .2018, 01.01.2019 ਅਤੇ 21.01.2019। ਅਪੀਲ ਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਲਿਪੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇੰਟਰਲੋਕਿਊਟਰੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਸ਼੍ਰੀ ਤੁਸ਼ਾਰ ਮਹਿਤਾ, ਵਿਦਵਤਾ ਸੌਲੀਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਤੁਸ਼ਾਰ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਨਪੁਟਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ-ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ।

<u>ਸ਼੍ਰੀ ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ ਦੀ ਦਲੀਲ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ:-</u>

11. ਸ੍ਰੀ ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ INX FDI ਲਈ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਨੂੰ ਛੇ ਸਕੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਬੋਰਡ (FIPB) ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਤਤਕਾਲੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਕੋਰਸ. ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਲਜ਼ਾਮ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸ਼. ਕਾਰਤੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ INX ਮੀਡੀਆ ਦੁਆਰਾ INX ਨਿਊਜ਼ ਨੂੰ ਡਾਊਨਸਟ੍ਰੀਮ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਐਕਸ-ਪੋਸਟ ਫੈਕਟੋ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਲਈ FIPB ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ; ਜਦੋਂ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਐਫਆਈਪੀਬੀ ਦੇ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਐਫਆਈਪੀਬੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸ਼. ਕਾਰਤੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਐਕਸਪੋਸਟ ਫੈਕਟੋ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪੂਰੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਏਐਸਸੀਪੀਐਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੈਸੇ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਕਾਰਤੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਉਕਤ ASCPL ਵਿੱਚ ਨਾ ਤਾਂ ਸ਼ੇਅਰ-ਹੋਲਡਰ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੈ; ਪਰ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਨੇ ਝੂਠਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਐੱਸ. ਕਾਰਤੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਕੰਪਨੀ-ਏ.ਐੱਸ.ਸੀ.ਪੀ.ਐੱਲ. ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਉਕਤ ASCPL ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ INX ਮੀਡੀਆ ਦੁਆਰਾ ਪੈਸੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

12. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਜਮ੍ਹਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੋਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਨੋਟ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨੋਟ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਰੇ "ਨਕਲ ਅਤੇ ਪੇਸਟ" ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ. ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਥਿਤ ਲੈਣ-ਦੇਣ/ਪੈਸੇ ਦੇ ਟਰਾਂਸਫਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਤ ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਪਗਨਡ ਆਰਡਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਟੇਬਲਰ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

13. ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਸੌਂਪੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਵਾਲਾ ਸੀਲਬੰਦ ਕਵਰ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਖ਼ਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਬੇਤਰਤੀਬੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ "ਪਿੱਛੇ" ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ। ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੀਲਬੰਦ ਕਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ/ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਜੋ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਟਰੇਲ ਅਤੇ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ।

14. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਤਾਰੀਖਾਂ ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 19.12.2018, 01.01.2019 ਅਤੇ 21.01.2019। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ "ਬਦਲਣ ਵਾਲਾ" ਸੀ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨਾਲ ਵਧੀਆ ਸਹਿਯੋਗ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ "ਗੈਰ-ਸਹਿਯੋਗੀ" ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ,

ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ 19.12.2018, 01.01.2019 ਅਤੇ 21.01.2019 ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਟ੍ਰਾਂਸਕ੍ਰਿਪਟਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਲਿਪੀ ਦਰਸਾਏਗੀ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ "ਭਟਕਣ ਵਾਲਾ" ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

15. ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਅਰਥਾਤ ਧਾਰਾ 438 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਸ਼ੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਥਿਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਭ ਕੁਝ ਰਿਕਾਰਡ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ "ਚੁੱਕੇ" ਹੋਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਐੱਸ. ਕਾਰਤੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਅਤੇ ਪਦਮ ਭਾਸਕਰਰਮਨ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਇੰਦਰਾਣੀ ਮੁਖਰਜੀ ਅਤੇ ਐੱਸ. ਪ੍ਰਤਿਮ ਮੁਖਰਜੀ @ ਪੀਟਰ ਮੁਖਰਜੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੀ ਬਰਾਬਰੀ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

<u>ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਮਨੂ ਸਿੰਘਵੀ ਦੀ ਦਲੀਲ:-</u>

16. ਸ਼੍ਰੀ ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ ਦੀ ਪੇਸ਼ਗੀ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਸ਼੍ਰੀ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਮਨੂ ਸਿੰਘਵੀ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ "ਗੈਰ-ਸਹਿਯੋਗੀ" ਅਤੇ "ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਵਾਲਾ" ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਸਿੰਘਵੀ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਲਿਪੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਗੇ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਜਬਲਪੁਰ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਵਕਾਂਤ ਸ਼ੁਕਲਾ (1976) 2 SCC 521 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਬਾਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। . ਸ਼੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਸ਼੍ਰੀ ਸਿੰਘਵੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਵਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕਦੇ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸੇ ਦੇ ਨਾਲ. ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ ਸਾਲ 2007-08 ਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 420 ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ 120 ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 2008 ਵਿੱਚ ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਰੋਕੂ ਐਕਟ ਦੇ "ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ" ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਅਤੇ ਮਿਤੀ 01.06.2009 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 20(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ/ਦੰਡਨੀਤੀ ਕਨੂੰਨ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਰਾਓ ਸ਼ਿਵ ਬਹਾਦੁਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਵਿੰਧਿਆ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਏਆਈਆਰ 1953 ਐਸਸੀ 394 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਾਰਜ ਕੀਤੇ

ਗਏ ਕੰਮ "ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ" ਅਪਰਾਧ ਸਨ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ 2007-2008 ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਭੁੱਲ ਦੇ ਕਥਿਤ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਹ "ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ" ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਐਕਟ, 2002 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

17. ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਦੋ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਅਪਵਾਦ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ (i) ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ; ਅਤੇ (ii) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ "ਭਟਕਣ ਵਾਲਾ" ਸੀ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ "ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ" ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਅਤੇ "ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ" ਲਈ ਟੈਸਟ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਜ਼ਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਕਿ "ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟ ਰਿਹਾ ਸੀ", ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ-ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਇਸ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 20(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਸੰਤੋਸ਼ ਪੁੱਤਰ ਦਵਾਰਕਾਦਾਸ ਫਫਤ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2017) 9 SCC 714 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

<u>ਸ਼੍ਰੀ ਤੁਸ਼ਾਰ ਮਹਿਤਾ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਦੀ ਦਲੀਲ:-</u>

18. PMLA ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਲੈ ਕੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ PMLA ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ। ਪੀਐੱਮਐੱਲਏ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਅਖੰਡਤਾ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਖਤਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੀਐਮਐਲਏ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋ ਪਹਿਲੂ ਹਨ - ਪ੍ਰੈਡੀਕੇਟ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ। PMLA ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਅਪਰਾਧ ਹੈ।

19. ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਕੋਲ, ਕਬਜੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ, ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ. ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਠੋਸ ਸਮੱਗਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਨੇ ਲੈਟਰ ਰੋਗੇਟਰੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਕੇ

ਦਖਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ

20. ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਪਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਖਾਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀਆਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਨਿਆਂਇਕ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ/ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਰੋਮਿਲਾ ਥਾਪਰ ਅਤੇ ਅਦਰਸ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਐਂਡ ਅਦਰਜ਼ (2018) 10 ਐਸਸੀਸੀ 753, ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2012) 4 ਐਸਸੀਸੀ 379 ਅਤੇ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ। ਬਨਾਮ ਪੀ.ਵੀ. ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਰਾਓ (1997) 6 SCC 647 ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿਰਣੇ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੀਲਬੰਦ ਕਵਰ ਵਿੱਚ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

21. ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਕੋਲ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਇਕ ਵਰਗ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਨੂੰ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਟ੍ਰੇਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ।

22. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 120B IPC ਅਤੇ 420 IPC, ਧਾਰਾ 8 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 13(2) ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੂਰਵ ਅਪਰਾਧ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1)(d) ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁੱਖ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ - ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 2002 ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

23. ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 2002 - ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ: - ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਪੈਸੇ ਦੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਧਨ ਨੂੰ ਫੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਸੰਪਤੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। . ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਨੀ

ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਲਈ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਲਈ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ। ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 2002 ਜੂਨ 1998 ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੈਂਬਰ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਲਈ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਗੰਭੀਰ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ।

24. ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 2002 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਲਈ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਲਈ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਖਤਰਾ ਹੈ। PMLA ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਹਨ। ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 2002 ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ "ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਤੇ ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ, ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ, ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ।"

25. ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੇ ਚੈਪਟਰ II ਵਿੱਚ ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਹਨ। ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(ਪੀ) "ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਰਥ ਹੈ। "ਕਰਾਸ ਬਾਰਡਰ ਇਮਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼" ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਪੀਐਮਐਲਏ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਡੀਕੇਟ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਾਲੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਕੁਰਕੀ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਧਾਰਾਵਾਂ 55 ਤੋਂ 61 ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। PMLA ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(y) “ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ” ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

> **"2. ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ -**
>
> (1).....
>
> (y) "ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ -
>
> (i) ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਦੇ ਭਾਗ A ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧ; ਜਾਂ
>
> (ii) ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਭਾਗ B ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁੱਲ ਮੁੱਲ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਵੱਧ ਹੈ; ਜਾਂ
>
> (iii) ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਭਾਗ C ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧ।

"ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ" ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਜੋ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ। PMLA ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਭਾਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਭਾਗ A, ਭਾਗ B ਅਤੇ ਭਾਗ C। ਭਾਗ A ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੈਰੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਸਾਈਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸ ਐਕਟ, 1985, ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ, 1908 ਅਤੇ 1908 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ, 1988 (ਪੈਰਾ 8) ਆਦਿ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ। ਅਨੁਸੂਚੀ ਨੂੰ 2009 ਦੇ ਐਕਟ 21 (01.06.2009 ਤੋਂ) ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 2018 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ, 16 (26.07.2018 ਤੋਂ) ਦੁਆਰਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਨੂੰ PMLA ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਭਾਗ A ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

26. PMLA ਦੀ ਧਾਰਾ 3 "ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ" ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਹੈ ਜਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਬੇਕਾਬੂ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਸਮੇਤ ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸੋਧਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ "ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਨਾਲ" ਨੂੰ 2013 (15.02.2013 ਤੋਂ 15.02.2013 ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ 2 ਦੁਆਰਾ "ਇਸ ਦੇ ਛੁਪਾਉਣ, ਕਬਜ਼ੇ, ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਾਂ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਜਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਸਮੇਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਮਾਈ" ਵਜੋਂ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

27. PMLA ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। 2013 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ 2 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਨੇ ਇੱਕ ਮਿਆਦ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜੋ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਜੋ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੱਕ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਜੋ 5,00,000/- ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। 2013 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ 2 ਦੁਆਰਾ, ਧਾਰਾ 4 ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ w.e.f. 15.02.2013 ਦੁਆਰਾ ਐਸ.ਓ. 343(E) ਮਿਤੀ 08.02.2013। ਹੁਣ, ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧੀ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਜ਼ਾ ਇੱਕ ਮਿਆਦ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਹੈ ਜੋ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਜੋ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੱਕ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਨ ਲਈ ਵੀ ਯੋਗ ਹੈ। ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪਰਾਧੀ ਵਿਰੁੱਧ 5,00,000/- ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਉਚਿਤ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

28. ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਜੋ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਕੁਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੋਲ "ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ" ਹੈ। (ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ), ਉਸਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਕਿ (ਏ) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ; ਅਤੇ (ਬੀ) ਅਪਰਾਧ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਛੁਪਾਉਣ, ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਜਾਂ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਧਿਆਇ III ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਲਿਖਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ, ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੱਥੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਰਡਰ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਡੇਢ ਸੌ ਪੰਜਾਹ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਅਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਰਕੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973 (1974 ਦਾ 2) ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਲੈਣ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

29. PMLA ਵਿੱਚ "ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। "ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ IPC ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 26 ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ "ਕਾਰਨ" ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਕੋਲ ਉਸ ਚੀਜ਼ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਪਰ ਹੋਰ ਨਹੀਂ। ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ "ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ" ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਟੈਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ, ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ. ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰਕ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਟੈਚਮੈਂਟ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਰਜੀਹੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਟੇਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਕਤ ਅਪੀਲ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ।

30. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, PMLA ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਨੂੰ "ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ" ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਕੁਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੁਰਕੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। PMLA ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਅਤੇ ਨਿਯਮ PMLA ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਅਸਥਾਈ ਕੁਰਕੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਪੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

31. ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 73 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ "ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ (ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਨਾਲ

ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਦੀ ਆਰਜ਼ੀ ਅਟੈਚਮੈਂਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਅੱਗੇ ਭੇਜਣ ਦਾ ਢੰਗ) ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। , ਅਤੇ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਕਾਪੀ, ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਧਾਰਨ ਦੀ ਮਿਆਦ) ਨਿਯਮ, 2005”। ਉਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 3 ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਅਸਥਾਈ ਕੁਰਕੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਪੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਿਯਮ 3 ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸੀਲਬੰਦ ਲਿਫਾਫੇ ਦੀ ਗੁਪਤਤਾ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ

32. PMLA ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 17 ਜੋ ਖੋਜ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਇਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ, ਉਸ ਕੋਲ "ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ" (ਕਾਰਨ) ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ) ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇਮਾਰਤ, ਸਥਾਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਖੋਜ ਦਾ ਨਤੀਜਾ. PMLA ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 17 "ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ" ਅਤੇ "ਲਿਖਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਕਾਰਨ" ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਦੁਬਾਰਾ, ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੁਰੰਤ ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜਾਂ ਫਰੀਜ਼ਿੰਗ ਆਰਡਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇੱਕ "ਸੀਲਬੰਦ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ੇ" ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਭੇਜੇਗਾ। ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰੱਖੇਗੀ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤੀ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 73 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ "ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ (ਫਾਰਮ, ਖੋਜ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤ ਜਾਂ ਫ੍ਰੀਜ਼ਿੰਗ ਅਤੇ ਢੰਗ) ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕਾਰਨਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਭੇਜਣ, ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਤ ਅਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਧਾਰਨ ਦੀ ਮਿਆਦ) ਨਿਯਮ, 2005”।

33. ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ. ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੋ ਇਸ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਆਮ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ, ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, "ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ" ਅਤੇ "ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ" ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ PMLA ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਅਧਿਕ੍ਰਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ

ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 73 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ "ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ (ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਪੀ ਅੱਗੇ ਭੇਜਣ ਦਾ ਫਾਰਮ ਅਤੇ ਢੰਗ) ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਧਾਰਨ ਦੀ ਮਿਆਦ) ਨਿਯਮ, 2005"। ਉਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 3 ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ "ਗੁਪਤ" ਵਜੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨਬੱਧ ਸੀਲਬੰਦ ਕਵਰ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਯਮ 3 ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਗੁਪਤਤਾ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

34. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਤੁਸ਼ਾਰ ਮਹਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਲਈ ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਾਫੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ:- (i) ਸਿਰਫ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹਨ; (ii) "ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ" ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; (iii) ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ; (iv) ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੀਲਬੰਦ ਲਿਫ਼ਾਫ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਪਤਤਾ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਅਤੇ (v) PMLA ਅਧੀਨ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੀ.ਐੱਮ.ਐੱਲ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ "ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ" ਅਤੇ "ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ" ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। PMLA ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ। ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਚ ਰੈਂਕ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ "ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ" ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਖਾਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਦਰਜ ਹੈ।

35. ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 71 ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਓਵਰਰਾਈਡ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 71 ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਐਕਟਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਓਵਰਰਾਈਡਿੰਗ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣਗੇ। ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੂਜੇ ਐਕਟਾਂ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਉੱਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋਣਗੇ। ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 65 ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਪਬੰਧਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹਨ।

36. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਗੈਰ-ਰੋਧਕ ਧਾਰਾ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 45 ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਭਾਗ-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ

ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, (i) ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ; (ii) ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

37. ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਭਾਗ-ਏ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਧਾਰਾ 45(1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਜੁੜੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਕੇਸ਼ ਤਾਰਾਚੰਦ ਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2018) 11 SCC ਵਿੱਚ ਮਨਮਾਨੇ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਅਤੇ ਅਵੈਧ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਧਾਰਾ 45 ਨੂੰ 2008 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ 13 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ "ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਭਾਗ A ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ" ਨੂੰ "ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ..." ਨਾਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ". ਸੈਕਸ਼ਨ 45 ਨਿਕੇਸ਼ ਤਾਰਾਚੰਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਨਿਕੇਸ਼ ਤਾਰਾਚੰਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

ਧਾਰਾ 45 - ਨਿਕੇਸ਼ ਤਾਰਾਚੰਦ ਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ	ਸੈਕਸ਼ਨ 45 - ਪੋਸਟ ਨਿਕੇਸ਼ ਤਾਰਾਚੰਦ ਸ਼ਾਹ
ਸੈਕਸ਼ਨ 45. ਅਪਰਾਧ ਸਮਝੌਤਾਯੋਗ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਹੋਣਾ।	ਸੈਕਸ਼ਨ 45. ਅਪਰਾਧ ਸਮਝਣਯੋਗ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਹੋਣ ਯੋਗ ਹਨ।
(1) ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 (1974 ਦਾ 2) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਭਾਗ A ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਈ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਪਣਾ ਬੰਧਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ-	(1) ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 (1974 ਦਾ 2) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਮੁਚਲਕੇ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ-
(i) ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਅਤੇ	(i) ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਅਤੇ
(ii) ਜਿੱਥੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ	(ii) ਜਿੱਥੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ

ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਸਦੀ ਉਮਰ ਸੋਲਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ, ਜਾਂ ਔਰਤ ਹੈ ਜਾਂ ਬਿਮਾਰ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ, ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ:	'ਤੇ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਸਦੀ ਉਮਰ 16 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਔਰਤ ਹੈ ਜਾਂ ਬਿਮਾਰ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ, ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੀ ਰਕਮ ਦੀ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ:

38. ਘਟਨਾ ਸਾਲ 2007-2008 ਦੀ ਸੀ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਾਰਤੀ ਚਿਦੰਬਰਮ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ 15.05.2017 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਧਾਰਾ 420 ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 8 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 13(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1)(ਡੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਏ.ਐਮ. ਸਿੰਘਵੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 'ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ' ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ 2007-2008 ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ, ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ 420 ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ 13 PMLA ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਭਾਗ 'ਏ' ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਸਿਰਫ 2009 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ 21 ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਭਾਗ 'ਏ' ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। 01.06.2009 ਅਤੇ ਡਬਲਯੂ.ਈ.ਐਫ. ਕ੍ਰਮਵਾਰ 26.07.2018 ਅਤੇ ਇਸਲਈ, PMLA ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 20 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੋ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਵਜੋਂ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ 2007-2008 ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 120B IPC ਅਤੇ ਧਾਰਾ 420 IPC ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਭਾਗ ਏ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ PMLA ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਜਾਂ ਇਨਾਮ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਵੀ, ASCPL ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਸਿਰਫ 10,00,000/- ਰੁਪਏ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ, 30,00,000/- ਰੁਪਏ ਉਸ ਸਮੇਂ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ

ਭਾਗ A ਦੇ ਤਹਿਤ ਧਾਰਾ 8 ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

39. ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸਯੋਗ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਭਾਗ A ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜੁੜਵਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ। ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ - ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 420 ਆਈਪੀਸੀ - ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਡਿਲਿਵਰੀ ਨੂੰ ਪੀਐਮਐਲਏ ਨੂੰ 2009 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ 21 ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਭਾਗ ਏ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 01.06.2009 ਅਤੇ 2013 ਦੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਐਕਟ 2 ਦੁਆਰਾ w.e.f. 15.02.2013. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਨੂੰ 2018 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ 16 ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਭਾਗ A (ਪੈਰਾ 8) ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 26.07.2018. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸੀਬੀਆਈ ਦੁਆਰਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਭਾਗ ਏ ਵਿੱਚ ਸੀ।

40. ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਤੇ 420 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਿਰਫ w.e.f. 01.06.2009 ਅਤੇ ਡਬਲਯੂ.ਈ.ਐਫ. ਕ੍ਰਮਵਾਰ 26.07.2018 ਅਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ/ਦੰਡ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਦੀ ਪਿਛਾਖੜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਟੈਸਟ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਆਮਦਨੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ; ਪਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪਰੀਖਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 20 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। (1) ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ।

41. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 20(1) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਵਜੋਂ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੀਬੀਆਈ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 120ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ, 420 ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੀ ਅਗਾਊਂ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਧਾਰਾ 120B IPC ਅਤੇ ਧਾਰਾ 420 IPC ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਭਾਗ A ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ 2009 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ 21 ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 01.06.2009. ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਨੂੰ 2018 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ 16 ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਭਾਗ ਏ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 26.07.2018. ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੈ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 2007-2008 ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਭਾਗ ਏ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਪਲਬਧ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 20(1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ

ਕਥਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਗੁਣ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਪੀਲ ਕਰਤਾ ਲਈ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਜੁਰਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸਿਰਫ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

42. ਫਿਰ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਥ੍ਰੈਸ਼ਹੋਲਡ 30 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਰਕਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵੀ ਭੁਗਤਾਨ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। INX ਮੀਡੀਆ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ASCPL ਨੂੰ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ (ਲਗਭਗ) ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਗੁਣ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 (ਫਿਰ 2007-08 ਵਿੱਚ ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਏ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ) ਕੀ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕੀ ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਕੋਲ ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਦ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਪੜਾਅ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

43. ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਦੂਜੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੂਜੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਡ ਦੀ ਦੂਜੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਜਿਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੈ ਪਰ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇੱਕ ਮਾਨਤਾਯੋਗ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੋਡ ਦੀ ਦੂਜੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਐਕਟ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਨੋਟਿਸਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਭਾਗ 'ਏ' (ਪੈਰਾ 8) ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੋੜ "ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਭਾਗ 'ਏ' ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ" ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਐਫਆਈਆਰ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

<u>ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ/ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ</u>

44. ਲੰਮੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਦੇਖ ਸਕਦੀ ਹੈ।

45. ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਨੇ ਸਮੱਗਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਨੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਪਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਖਾਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੈੱਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਪੈਸਾ ਪਾਰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਕਤ ਪੈਸਾ ਜਾਇਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਿਰਾਸਤੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲੀਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਸੀਲਬੰਦ ਕਵਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਣ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

46. ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੀਲਬੰਦ ਕਵਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:- (i) ਕਿ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਬੇਤਰਤੀਬੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ; (ii) ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

47. ਸ੍ਰੀ ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 161 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿਚ ਜਾਂਚ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਗਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੌਰਾਨ, ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਕਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਕਦੇ ਵੀ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼। ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ; ਪਰ ਪੰਨੇ ਵਾਲੇ ਪੰਨਿਆਂ ਨਾਲ ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖੋ। ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਵੀ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 172 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਇੱਕ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਰਾਏ, ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕਦੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ।

48. ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਦੋ ਨੁਕਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ - (i) ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ/ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ/ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ/ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ?; ਅਤੇ (ii) ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਪੜਾਵਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਛੋਟੀ

ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਜਾਂਚ ਕੇ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲ 'ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼' ਜਾਂ 'ਘਟਕਾਉਣ ਵਾਲੇ' ਹਨ, ਆਦਿ?

49. ਧਾਰਾ 172 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣ ਲਈ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਭੇਜਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 172(3) ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਉਪਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਏਜੰਟ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਜਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਦੇਖਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰੈਫਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 161 ਸੀ.ਆਰ.ਐਲ.ਪੀ.ਸੀ. ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 145 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਬਾਲਕਰਮ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (2017) 7 SCC 668 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਗੁਪਤਤਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਡਾਇਰੀ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣਾ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ, ਬਾਲਕਰਮ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ: -

> “15. ਪੁਲਿਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦਾ ਹੀ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ। ਨਾ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸਦਾ ਏਜੰਟ ਅਜਿਹੀ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਮੰਗਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਵੀ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਡਾਇਰੀ ਦੀਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 172 (2) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਿਰਵਿਘਨ ਸ਼ਕਤੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਵਿਘਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ।
>
> 17. ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਜਾਂ ਮਨਮਾਨੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਗੁਪਤਤਾ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਡਾਇਰੀ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣਾ ਮੁਨਾਸਿਬ ਨਹੀਂ ਹੈ।

50. ਸਿਧਾਰਥ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (2005) 12 ਐਸਸੀਸੀ 545 ਵਿੱਚ ਉਹੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ:-

> "27. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਪੂਰੀ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 172 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹਰੇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਕੋਲ ਸੂਚਨਾ ਪਹੁੰਚੀ, ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ

ਅਤੇ ਬੰਦ ਕੀਤੀ, ਸਥਾਨ ਜਾਂ ਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਜਾਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪਤਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ। ਧਾਰਾ 172 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਏਜੰਟ ਅਜਿਹੀਆਂ ਡਾਇਰੀਆਂ ਮੰਗਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਜਾਂ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਦੇਖਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 161 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 145 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਨਾਲ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਡਾਇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਵਾਪਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਖਾਸ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਈ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ। ਉਹ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਪੂਰੀ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਜਾਂਚ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਗੁਪਤਤਾ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਉਣਾ ਮੁਨਾਸਿਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਕੇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਢੁਕਵੇਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਦਿਆਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸੀ। [ਅੰਡਰਲਾਈਨਿੰਗ ਜੋੜੀ ਗਈ]

ਇਸੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਯਾਦਵ ਬਨਾਮ ਰਵਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (2008) 1 SCC 632 [ਪੈਰਾ 11 ਤੋਂ 14], ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1991) 4 SCC 341 [ਪੈਰਾ 11] ਅਤੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

51. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀਆਂ/ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਿ ਕੀ ਜਾਂਚ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ। ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਆਦਿ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੀ.ਵੀ. ਪ੍ਰਭਾਕਰ

ਰਾਓ (1997) 6 SCC 647, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ। ਵਿਚ ਆਰ.ਕੇ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਅਸਾਮ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (1998) 1 SCC 474, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 172 Cr.P.C. ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਈ ਅਦਾਲਤੀ ਡਾਇਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਸੰਗਠਨ (ਉਲਫਾ) ਨੂੰ ਫੰਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸੀ। ਰੋਮਿਲਾ ਥਾਪਰ ਐਂਡ ਅਦਰਸ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਐਂਡ ਅਦਰਜ਼ (2018) 10 ਐਸਸੀਸੀ 753 ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰਕੁਨਾਂ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ, ਵਕੀਲਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕੇਸ ਵਾਲੇ ਰਜਿਸਟਰਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕੀਤੀ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਡਾਇਰੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਭਰਨ ਵਾਲੀ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਕਿ ਇਸ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 172(3) ਸੀਆਰਐਲਪੀਸੀ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਮੁਕੰਦ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ 1989 ਦੇ ਸੁਪ. (1) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 622, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:-

3. …..

“ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿਚ, ਜੋ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਡਾਇਰੀ ਖੁਦ ਅਤੇ ਡਾਇਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੀਮਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ……. ਜਦੋਂ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਹਰ ਚੀਜ਼ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਡਾਇਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਜਿਰ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਤਲਬ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਡਾਇਰੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ, ਮੈਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਰਾਏ ਨਾਲ ਹਾਂ, ਕਿ ਧਾਰਾ 172 (3) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਰਕ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 172 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਜਾਂ ਮਨਮਾਨੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 172 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਖੁਦ ਡਾਇਰੀਆਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਇੰਦਰਾਜਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਰੋਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ. ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਜਤਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਬੰਧਤ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਮੰਗਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ; ਜੇ ਕੇਸ

ਡਾਇਰੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਸੰਗਤਤਾ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਐਂਟਰੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 172 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਆਖ਼ਰਕਾਰ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨਾਲੋਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਰਖਵਾਲਾ ਜਾਂ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਇੰਦਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਡਾਇਰੀ ਦੇ ਅੰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਗੈਰ-ਵਾਜਬਤਾ ਜਾਂ ਮਨਮਾਨੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ..... ਜਨਹਿੱਤ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਐਂਟਰੀ ਉਪਲਬਧ ਨਾ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਮੁਖਬਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਸਕਦਾ ਹੈ, ...”। [ਅੰਡਰਲਾਈਨਿੰਗ ਜੋੜੀ ਗਈ]

52. ਹੁਣ ਤੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਕ ਧਾਰਾ 172 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਧਾਰਾ 172 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਨਾ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਏਜੰਟ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀਆਂ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਕੇਸ ਡਾਇਰੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਦੁਆਰਾ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 145 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਯਾਦ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਅਧੀਨ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਬਿਆਨ ਵਾਂਗ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਧਾਰਾ 145 ਅਧੀਨ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਇੰਦਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਬੂਤ (ਧਾਰਾ 172(3) ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ)।

53. ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ/ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਹੋਰ-ਅਜਿਹਿਆਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੀ ਹੈ:- (i) ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਜਾਂਚ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ; (ii) ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਸਹੀ ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਕੋਈ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ; (iii) ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਜਾਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ; (iv) ਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹੋਰ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ; (v) ਹਾਈ ਕੋਰਟ/ਟਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਜੋ ਚੁਣੌਤੀ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਕੇਵਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤਕ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ/ਸਮੱਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਕੰਦ ਲਾਲ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਆਖਰਕਾਰ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਰਖਵਾਲਾ ਜਾਂ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ

ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ/ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ। ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਉਹਨਾਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਐਕਸਟਰੈਕਟ ਜਾਂ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਹੈ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਅਤੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਿਆਂ ਦਾ ਘਾਣ ਹੋਇਆ।

54. ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀਲਬੰਦ ਕਵਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮਿਤੀ 29.08.2019 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਲਬੰਦ ਕਵਰ ਦੀ ਰਸੀਦ ਸਾਡੇ ਖੋਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ/ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਸਹੀ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ/ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ। ਆਦਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੀਲਬੰਦ ਕਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਸੀਲਬੰਦ ਕਵਰ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਕੁਝ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਢੁਕਵੀਂ ਰਾਹਤ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਹਾਲ ਅਸੀਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼/ਸਮੱਗਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸੀਮਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਪੇਸ਼ਗੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ।

55. ਬੇਸ਼ੱਕ, ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ/ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਸਮੱਗਰੀ/ਨੋਟ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। . ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਨੋਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ, ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ/ਸੀਬੀਆਈ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੋਟ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ/ਇਨਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਸਹੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਗਲਤ ਪਹੁੰਚ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇੱਥੇ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

ਪੁਨਰ: ਵਿਵਾਦ:- ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

56. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਦੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ/ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ 19.12.2018, 19.12.2018, 01.01.2019 ਅਤੇ 21.01.2019 ਨੂੰ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਜਵਾਬ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ "ਘਟਕਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ" ਅਤੇ "ਗੈਰ-ਸਹਿਕਾਰੀ" ਸੀ, ਤਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮੱਗਰੀ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਵਾਬਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ "ਮੁਲਜ਼ਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਾਲ-ਮਟੋਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੀ"।

57. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਜਵਾਬ "ਗੱਲਬਾਤ" ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, "ਮਿੰਨੀ ਟ੍ਰਾਇਲ" ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਦਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ "ਸਹਿਯੋਗ" ਜਾਂ "ਗੱਲਬਾਤ" ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

58. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਉਸ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸਤਗਾਸਾ/ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਵੱਡੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤੇਗਾ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦੇਵੇਗਾ। , ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਚਿੱਟੇ ਕਾਲਰ ਅਪਰਾਧ. ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਹਰ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਆਪਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਰੇਗੀ। ਸਰੋਤ ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਟਰੇਲ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ ਕਿ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ "ਭਟਕਣ ਵਾਲਾ" ਸੀ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ "ਮਿੰਨੀ ਟ੍ਰਾਇਲ" ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਾਂਚ ਦੇ ਵਿਚੋਲੇ ਪੜਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਜਵਾਬਾਂ 'ਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਛਾਣਬੀਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਵਾਬ 'ਟੁੱਟਣਯੋਗ' ਹਨ ਜਾਂ ਕੀ ਉਹ 'ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼' ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਪੀਐਮਐਲਏ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ।

59. ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਜਵਾਬ ਅਤੇ ਇਹ ਰਾਏ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬ "ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼" ਜਾਂ "ਚੁੱਕੇ" ਹਨ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਕੇ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਜਾਂਚ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ 'ਤੇ ਮਿੰਨੀ ਟ੍ਰਾਇਲ।

60. ਕਿਸੇ ਗਿਣਨਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਸਮੇਤ ਇਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਅ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਿਰਵਿਘਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੀਮਾਵਾਂ ਧਾਰਾ 482 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਉਦੋਂ ਹੀ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੇ ਉਪਬੰਧ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿਰਫ ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

61. ਕਿੰਗ-ਸਮਰਾਟ ਬਨਾਮ ਖਵਾਜਾ ਨਜ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ ਏਆਈਆਰ 1945 ਪੀਸੀ 18 : 1944 ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਪੀਸੀ 29 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: -

> “…..ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਜਾਂਚ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਥੋਪਦਾ ਹੈ।
>
> ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਿਆਂਇਕ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੋਚਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਮੰਦਭਾਗਾ ਨਤੀਜਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਸੰਭਵ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕੰਮ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰਕ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪਾਲਣਾ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਕੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਹਮੇਸ਼ਾ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ। Crl ਦੇ S. 491 ਦੇ ਅਧੀਨ ਚਲੇ ਜਾਣ 'ਤੇ

ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ। ਪੀ.ਸੀ. ...।" [ਅੰਡਰਲਾਈਨਿੰਗ ਜੋੜੀ ਗਈ]

62. ਖਵਾਜਾ ਨਜ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਅਭਿਨੰਦਨ ਝਾਅ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਦਿਨੇਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ ਏਆਈਆਰ 1968 ਐਸਸੀ 117 ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜੇ.ਏ.ਸੀ. ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਲਦਾਨਹਾ ਅਤੇ ਹੋਰ (1980) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 554. ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਸੁਪਰਡੈਂਸ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਖੇਤਰ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਵਾਸ, ਜੇ.ਏ.ਸੀ. Saldanha, ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: -

"25. ਅਪਰਾਧ ਖੋਜ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀਮਾਬੱਧ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਉਹ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਨੂੰ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਚੌਕਸੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਟਹਿਰੇ 'ਚ ਲਿਆਉਣਾ ਇਸ ਦਾ ਪਾਬੰਦ ਕਰਤੱਵ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨਾ ਇਸਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 190 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਡਿਊਟੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਜਾ ਰਹੇ ਜੁਰਮ ਦੇ ਨੋਟਿਸ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦਾ ਕਾਰਜ ਧਾਰਾ 173(8) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਅਧੀਨ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਕਾਰਜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਇਸ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ, ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਜੁਰਮ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਵਿਚਕਾਰ ਅਪਰਾਧ ਖੋਜ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀਮਾਬੱਧ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਿੰਗ ਸਮਰਾਟ ਬਨਾਮ ਖਵਾਜਾ ਨਜ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ ਏਆਈਆਰ 1944 ਪੀਸੀ 18 ..... ਵਿੱਚ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਇਸੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਦੁਖੀਸ਼ਿਆਮ ਬੇਨੁਪਾਨੀ, ਸਹਾਇਕ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ (FERA) ਬਨਾਮ ਅਰੁਣ ਕੁਮਾਰ ਬਜੋਰੀਆ (1998) 1 SCC 52, M.C. ਅਬ੍ਰਾਹਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2003) 2 SCC

649, ਸੁਬਰਾਮਣੀਅਮ ਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2014) 8 SCC 682 ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਰੀਟਰੀਟ ਸੈਂਟਰ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2008) 3 SCC 542।

63. ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੀ.ਪੀ. ਸ਼ਰਮਾ, ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ 1992 Supp. (1) 222, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ "ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਬਾਂਹ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ। .....ਇਸ ਲਈ ਜਾਂਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਫਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਅਖਤਿਆਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤੀ ਅਕਸ਼ਾਂਸ਼ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ..."। ਦੁਖੀਸ਼ਿਆਮ ਬੇਨੁਪਾਨੀ ਵਿੱਚ, ਸਹਾਇਕ. ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ (FERA) ਬਨਾਮ ਅਰੁਣ ਕੁਮਾਰ ਬਜੋਰੀਆ (1998) 1 SCC 52, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "..... ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਸਥਾਨ, ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਦੇ ਢੰਗ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ 'ਤੇ ਛੱਡਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਕਦਾ ਇੱਕ ਕੰਬਲ ਆਰਡਰ ਉਸਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਰਸਮ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ। "

64. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਇੱਕ ਕੈਟੇਨਾ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਸੀਮਾਬੱਧ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਂਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਵਿਵੇਕ 'ਤੇ ਛੱਡਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹਰ ਪੜਾਅ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਖ਼ਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਮ ਰਾਹ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ 'ਤੇ ਛੱਡਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ, ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧੇ।

65. ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਵੱਲੋਂ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਕਾਰਵਾਈ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈਕੋਰਟ ਧਾਰਾ 482 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕਿਸੇ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ

ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੇ ਅਧਿਆਇ-12 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਪਾਲਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦਖਲ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨਿਯਮਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸੀਮਾਬੱਧ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁਰਮ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਸਬੂਤ/ਸਮੱਗਰੀ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ

66. ਕੀ ਟ੍ਰਾਂਸਕ੍ਰਿਪਟਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ:- ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 19.12.2018, 01.01.2019 ਅਤੇ 01.01.2019 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲ/ਪਹਿਲੂ ਕੀ ਸਨ। 21.01.2019 ਅਤੇ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ "ਟੁਕੜੇ" ਹਨ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ-ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬ ਜਾਂਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਤਸੱਲੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਲਤ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲਾਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਲਿਪੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

<u>ਅਸਧਾਰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ:-</u>

67. ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਸਗੋਂ ਕਈ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 438 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਨ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਥੋੜੇ ਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਅਸਧਾਰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵੇਕ ਨੂੰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਰਕ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਕੇਸ ਹੈ। ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦਖਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਿਯਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਅਸਧਾਰਨ ਉਪਾਅ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਲਈ ਅਸਧਾਰਨ ਹਾਲਾਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।

68. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹਿਰਾਸਤੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੀ ਵਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ।

69. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਿਰਵਿਘਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੁਆਰਾ ਯੋਗ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ "... ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ।" ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਐਮ.ਪੀ. ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨਾ ਬਲੋਥੀਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (1995) 3 SCC 221, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

> “7. ……ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਧਾਰਾ 21 ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ, ਪੁਰਾਣੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੀ 41ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ:
>
> “ਅਸੀਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਲਾਭਦਾਇਕ ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸਧਾਰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
>
> ਇਸ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 438, ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ, 1973 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਾਵਧਾਨੀਪੂਰਵਕ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿਰਫ਼ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ. ਨਾਲ ਹੀ, ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਇਸਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾ ਦੇਣ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਅੰਡਰਲਾਈਨਿੰਗ ਜੋੜੀ ਗਈ]

70. ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹਾਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 438 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਪਿੱਛੇ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦਾ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਬੇਲੋੜੀ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ

ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪਰਾਧ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਵੱਡੇ ਸਮਾਜਕ ਹਿੱਤ ਦਾਅ 'ਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਦੋ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਨਾਜ਼ੁਕ ਸੰਤੁਲਨ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ - ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ।

71. ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕਰੇ ਜਦੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਮਨਮਾਨੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਹਿਰਾਸਤੀ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਦਾ ਇੱਕ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਢੰਗ ਹੈ ਜੋ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਸਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸੌਲੀਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਸੀਬੀਆਈ ਬਨਾਮ ਅਨਿਲ ਸ਼ਰਮਾ (1997) 7 ਐਸਸੀਸੀ 187 ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ; ਸੁਧੀਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2016) 1 SCC 146; ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਬਨਾਮ ਹਸਨ ਅਲੀ ਖਾਨ (2011) 12 SCC 684.

72. ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕਈ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੀਬੀਆਈ ਬਨਾਮ ਅਨਿਲ ਸ਼ਰਮਾ (1997) 7 ਐਸਸੀਸੀ 187 ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:-

> “6. ਸਾਨੂੰ ਸੀਬੀਆਈ ਦੀ ਪੇਸ਼ਗੀ ਵਿੱਚ ਤਾਕਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਇੱਕ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਗੁਣਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਖੋਜ-ਮੁਖੀ ਹੈ ਜੋ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਨੁਕੂਲ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਉਪਯੋਗੀ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਛੁਪਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਲਤਾ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਵ-ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਰਸਮ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਹਿਰਾਸਤੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਤੀਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣ ਦੇ ਖ਼ਤਰੇ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਗਿਣਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ, ਅਜਿਹੀ ਦਲੀਲ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਪਏਗਾ ਕਿ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਗੇ।

73. ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕਈ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਅਦਰੀ ਧਰਨ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਡਬਲਯੂ.ਬੀ. (2005) 4 SCC 303, ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: -

> "19. ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕਈ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਇਰਾਦੇ, ਤਿਆਰੀ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਜੁਰਮ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਪੀੜਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਗਵਾਹਾਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ, ਉਸ ਦੇ ਲਾਪਤਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਸਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਗਿਣਨਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਵਿਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ। ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼, ਜੇਕਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੌਰਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ, ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

74. ਸਿੱਧਰਮ ਸਤਲਿੰਗੱਪਾ ਮਹੇਤਰੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2011) 1 SCC 694 ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਮਾਪਦੰਡ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਹੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ

ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਸਿਰਫ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

75. ਸਿੱਧਰਮ ਸਤਲਿੰਗੱਪਾ ਮਹੇਤਰੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਇਹ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2012) 4 ਐਸਸੀਸੀ 379 ਵਿੱਚ, ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਕੇਵਲ ਅਸਧਾਰਨ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:-

> "19. ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਅਜਿਹੀ ਰਾਹਤ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਸਿਰਫ਼ ਅਸਾਧਾਰਨ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। (ਦੇਖੋ ਡੀ.ਕੇ. ਗਣੇਸ਼ ਬਾਬੂ ਬਨਾਮ ਪੀ.ਟੀ. ਮਨੋਕਰਨ (2007) 4 SCC 434, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਜਿਦ ਹੁਸੈਨ ਮੁਹੰਮਦ ਐਸ. ਹੁਸੈਨ (2008) 1 SCC 213 ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਬਨਾਮ ਪਦਮ ਨਰਾਇਣ ਅਗਰਵਾਲ (2008) 035 S)। "
>
> ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ:-

76. ਧਾਰਾ 438 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਨ ਉਪਾਅ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ; ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ। ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਆਫ਼ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਬਨਾਮ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਜੈਨ (1998) 2 SCC 105 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

77. ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ "ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ" ਅਤੇ "ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦਾ ਜੁਰਮ" ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਹਨ ਅਤੇ PMLA ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੇ ਅਪਰਾਧ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਇੱਕ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਜੋ ਬਹੁਤ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਅਖੰਡਤਾ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਖਤਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਅਤੇ ਟਰੇਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

78. ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮੋਹਨਲਾਲ ਜੀਤਮਾਲਜੀ ਪੋਰਵਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (1987) 2 ਐਸਸੀਸੀ 364 ਵਿੱਚ, ਸਮਾਜ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਨਿੱਜੀ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ

ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:-

> "5. ....ਪੂਰਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਦੁਖੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਜਨੂੰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪਲ ਦੀ ਗਰਮੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਿੱਜੀ ਮੁਨਾਫ਼ੇ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਕੇ ਠੰਡੀ ਗਣਨਾ ਅਤੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਨਾਲ ਇੱਕ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵ੍ਹਾਈਟ ਕਾਲਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਅੱਖ ...."

79. ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਵਾਈ.ਐਸ. ਜਗਨ ਮੋਹਨ ਰੈਡੀ ਬਨਾਮ ਸੀਬੀਆਈ (2013) 7 SCC 439, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ: -

> "34. ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਪਹੁੰਚ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਡੂੰਘੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
>
> 35. ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ, ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਅਜੀਬ ਹਾਲਾਤ, ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ, ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵਾਜਬ ਖਦਸ਼ਾ, ਜਨਤਾ/ਰਾਜ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਹਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਨ ਵਿਚਾਰਾਂ। [ਅੰਡਰਲਾਈਨਿੰਗ ਜੋੜੀ ਗਈ]

80. ਦੁਖੀਸ਼ਿਆਮ ਬੇਨੁਪਾਨੀ, ਸਹਾਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ (FERA) ਬਨਾਮ ਅਰੁਣ ਕੁਮਾਰ ਬਜੋਰੀਆ (1998) 1 SCC 52, ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਅਫਸਰ, ਟੇਡ, ਬੰਬੇ ਬਨਾਮ ਬੇਰ ਚੰਦ ਟਿਕਾਜੀ ਬੋਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ (1999) 5 SCC 720 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਇੱਕ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਬਾਂਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ

ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੀ ਅਪੀਲ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

81. ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਪਯੋਗੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸਮੱਗਰੀ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਛੁਪਾਈ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਲਤਾ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਵੇਗੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ-ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਪੜਾਅ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

82. ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਵਿੱਚ "ਪਲੇਸਮੈਂਟ" ਦੇ ਕਈ ਪੜਾਅ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, "ਲੇਅਰਿੰਗ ਅਰਥਾਤ ਫੰਡਾਂ ਨੂੰ ਮੂਲ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ ਲਈ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ" ਅਤੇ "ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਅਰਥਾਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਪਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਫੰਡ", ਇਸ ਲਈ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬਹੁਤ ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਨਿਲ ਸ਼ਰਮਾ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 438 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਸਿਰਫ ਅਸਾਧਾਰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਥਿਤ ਕੇਸ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਜਾਂ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੈ। ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹਨ। ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਖਾਸ ਇਨਪੁਟਸ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੈਟਰ ਰੋਗੇਟਰੀ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਜਵਾਬ ਵੀ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਪੜਾਅ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੋਟ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਦੋਸ਼ਬੱਧ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨੀ ਵਾਰੰਟਿੰਗ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਆਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

83. ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਉਪਾਅ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਨਿਯਮਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। .

ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Tarun Mehra

Advocate